

5. Гальперин Р.И. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 141 с.
6. Лотман Ю.М. Избранные статьи: в 3-х т. – Таллин: Александра, 1982. – Т. 2. – 286 с.
7. Титов В.М. Историчні форми суб’єктності та їх розвиток в європейській культурі // Психологічні проблеми навчання, виховання, активності та розвитку особистості: Матеріали звітної наукової сесії Інституту психології АПН України (10–11 лютого 1994 р.). – Київ, 1995. – С. 239–246.
8. Шахнарович А.М. Текст как феномен языкового сознания // XIII Международный симпозиум по психолингвистике и теории коммуникации “Языковое сознание – содержание и функционирование”. – М., 2000. – С. 273–274.

УДК [371.1:811.111]+376.54

І.В. Перішко,

*Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне*

ПРО ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ШКОЛЯРАМИ

У статті розглядається система підготовки студентів до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами. Автор приділяє увагу професійній характеристиці майбутнього вчителя.

The article deals with the system of student preparation for the work with the pupils that gifted in foreign languages. The author pays attention on the professional characteristics of a future teacher.

Сучасний період розвитку суспільства характеризується соціально-економічними змінами, які викликані прагненням людства до інтеграції, і загострили потребу в розвитку обдарованої особистості. У зв’язку з цим виникає необхідність суттєвого поліпшення іншомовної професійної підготовки спеціалістів, на що вказано в Законі України “Про освіту” та “Про вищу освіту”.

У теорії вищої педагогічної освіти загально-педагогічна підготовка майбутніх учителів розглядається як складна динамічна система, якій притаманні певні функції (внутрішні: виховна, освітня, розвиваюча; та зовнішня: координуюча та інтегруюча), які забезпечують

ій стійке існування [1; 3]. Загально-педагогічна підготовка майбутніх учителів передбачає вивчення педагогічної теорії та шкільної практики на конкретному матеріалі, що, в свою чергу, формує у студентів правильний світогляд, відповідне і творче ставлення до праці педагога, формування навичок самооцінки своєї діяльності. Педагогічний вуз є основною базою підготовки висококваліфікованих учительських кадрів. На сучасному етапі розвитку суспільства висуваються нові вимоги до роботи цих закладів, зумовлені ускладненням завдань і змісту самої педагогічної діяльності, важливою частиною якої є **проблема виявлення, збереження та розвитку обдарованої особистості**.

Аналізуючи мету і завдання загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів у сучасній вищій школі, ми виявили ряд важливих вимог до підготовки її випускників:

- висока громадська активність і соціальна відповідальність;
- любов до дітей;
- справжня інтелігентність, висока духовна культура;
- високий професіоналізм, сучасне науково-педагогічне мислення;
- здатність приймати новаторські рішення;
- готовність до самоосвіти;
- фізичне та психічне здоров'я, професійна придатність до педагогічної діяльності.

Праця вчителя в сучасному суспільстві повинна бути спрямована на розвиток індивідуальних особливостей особистості учня в процесі спільної з ним діяльності, а не просто на передачу певного комплексу знань та умінь. Разом з цим, існує протиріччя між вимогами до педагогічної праці, яка повинна бути індивідуально-творчою, і типовою підготовкою майбутнього педагога до його професійної діяльності.

Це протиріччя між соціальною потребою у творчій професійній праці педагога і відсутністю скоординованої підготовки до неї майбутнього вчителя на етапі його вузівського становлення призводить до того, що вчителі не можуть повною мірою використати сприятливі умови, які створюють у сучасній школі для педагогічної творчості. Таким чином, **провідним завданням професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів** у педагогічних вузах слід вважати формування і розвиток особистості вчителя з творчою індивідуальністю, спроможного працювати з обдарованими дітьми.

Водночас, недостатньо розроблена **проблема системи підготовки учителів до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами**. Мало уваги приділяється проблемі формування умінь та навичок педагогічного спілкування з обдарованими учнями, актуалізації професійно значущих якостей, умінню оперувати здобутими під час навчання знаннями. Професійна підготовка май-

бутніх учителів іноземної мови потребує вдосконалення шляхом реалізації моделі підготовки майбутніх учителів іноземної мови до роботи з обдарованими дітьми. Ефективність такої підготовки може бути значно підвищена, якщо в системі вищої педагогічної освіти реалізувати модель професійної підготовки студентів факультетів іноземних мов, яка позитивно впливає на якість навчальної діяльності. Цей вплив досягається за таких умов:

- майбутні учителі знають про академічні, інтелектуальні та творчі здібності обдарованих до вивчення іноземних мов школярів;
- майбутні учителі знають про методи виявлення обдарованих до вивчення іноземних мов школярів;
- майбутні учителі знають про організацію навчання обдарованих до вивчення іноземних мов школярів;
- майбутні учителі володіють необхідними вміннями для роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами;
- майбутні учителі володіють необхідними особистісними якостями для роботи з обдарованими школярами.

На наш погляд, для удосконалення підготовки майбутніх учителів до роботи з обдарованими дітьми необхідно вже на початкових етапах залучення їх до педагогічної праці (педагогічна практика) забезпечити поглибленою теоретичною і практичною підготовкою до специфіки роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами, зорієнтувати на творче застосування новітніх технологій у навчально-виховному процесі, володіння методиками діагностування обдарованих дітей і подальшого їх розвитку.

Вчитель, який спроможний до роботи з обдарованими дітьми – це творча особистість з високим ступенем розвитку мотивів, характерологічних особливостей і творчих умінь, що сприяють успішній творчій педагогічній діяльності, і яка внаслідок спеціальної професійної підготовки і постійного самовдосконалення набуває знань, умінь та навичок педагогічної праці з обдарованими дітьми, володіє творчими вміннями по виявленню, збереженню і розвитку здібностей і обдарувань дітей у навчально-виховному процесі.

Професійна характеристика вчителя проявляється в сукупності всіх видів педагогічної діяльності, що виражає професійно-педагогічну самосвідомість. В особистісній характеристиці учителя як суб'єкта педагогічної діяльності важливими є такі структурні компоненти, як усвідомлення моделі педагогічної діяльності, сформованість професійного кредо, стійкість професійної спрямованості, співвідношення сформованих якостей з певним професійним еталоном, оцінка себе професійно референтними людьми. Особливо характерно це для учителя, який працює з обдарованими дітьми, що пояснюється особливостями організації навчально-виховної діяльності з такими школярами.

На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень [2; 4; 5; 6; 8] і власних спостережень можна виділити такі найважливіші риси майбутніх педагогів, здатних до творчої професійної діяльності з обдарованими дітьми: високий рівень соціальної та моральної свідомості, пошуково-перетворюючий стиль мислення, розвинені інтелектуально-логічні здібності (вміння аналізувати, обґрунтовувати, пояснювати, виділяти головне тощо); проблемне бачення; творча фантазія, розвинена уява; специфічні особистісні якості (любов до дітей, безкорисливість, сміливість, готовність до розумного ризику в професійній діяльності, цілеспрямованість, допитливість, самостійність, наполегливість, ентузіазм); необхідність реалізувати своє “Я”; бажання бути визнаним; творчий інтерес; захопленість творчим процесом, своєю працею; прагнення досягти найбільшої результативності в конкретних умовах своєї педагогічної праці; комунікативні здібності; здатність до самоуправління; високий рівень загальної культури.

Збіжність індивідуально-особистісних рис обдарованих дітей і найважливіших рис вчителів, які працюватимуть з обдарованими дітьми, ще раз підтверджує висловлювання, що тільки вчитель, який має спеціальну підготовку і спрямованість на творчу педагогічну діяльність, може досягти значних успіхів у роботі з обдарованими дітьми.

Важливим моментом у підготовці майбутніх учителів до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами є ознайомлення їх з новими технологіями навчального процесу з використанням нових концепцій, спрямованих на творчий розвиток індивідів. У зв'язку з цим доцільно приділити увагу розгляду особистості взагалі, а обдарованої особистості зокрема, які покладені в основу різних технологій навчання.

На наш погляд, цілісна система підготовки студентів до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами може бути представлена наступним чином:

1 – проведення індивідуальної діагностики студентів (наявність та рівень розвитку організаторських та комунікативних здібностей);

2 – розроблення критеріїв та їх показників щодо готовності до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами;

3 – визначення рівнів готовності майбутніх учителів до роботи з дітьми, обдарованими до вивчення іноземних мов;

4 – впровадження в навчальний процес варіативних за змістом і формами програм підготовки студентів до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами;

5 – визначення рівнів підготовки студентів-практикантів до роботи з обдарованими дітьми.

Таким чином, сучасний рівень професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземної мови потребує пошуку нових,

більш ефективних форм і методів навчання та виховання студентів у вищих освітніх закладах, удосконалення програмного матеріалу, розробки педагогічних технологій та інноваційних методик, які б сприяли підготовці їх до роботи з обдарованими до вивчення іноземних мов школярами.

Досвід роботи кращих педагогічних колективів з обдарованими дітьми, особисті спостереження під час проходження студентами педагогічних практик доводять, що для вирішення більшості навчально-виховних завдань при роботі з дітьми, обдарованими до вивчення іноземних мов, потребується спеціально підготовлений фахівець (в теоретичному та методичному аспектах), якому притаманні індивідуально-особистісні риси творчої особистості вчителя.

Література

1. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе педагогического образования. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1989. – 315 с.
3. Державна програма "Вчитель" // <http://www.mon.gov.ua/education/higher>
4. Захарова Л.Н. Личностные особенности, стили поведения и типы профессиональной самоидентификации у студентов педвуза // Вопр. психологии. – 1991. – № 2.
5. Чепелева Н.В. Психологічна культура як невід'ємна складова творчої особистості вчителя / Творча особистість вчителя. Проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. – К., 1997.
6. Яремчук С.В. Професійно-психологічна спрямованість особистості майбутнього вчителя // Педагогіка і психологія. – 2001. – № 1 (30). – С. 89-97.
7. Kaplan S.N. et al. Differentiated curricula for the gifted. Ventura, CA: Ventura County Superintendent of Schools Office, 1982.
8. Treffinger D.J. Encouraging creative learning for the gifted and talented. A handbook of methods and techniques. Ventura, CA: Ventura County Superintendent of Schools Office, 1980.